

Eesti Vabariigi kaitseminister
Hr Hanno Pevkur

ARUPÄRIMINE

Tallinna Kaitseväe kalmistu probleemidest

Sõjaväekalmistud on langenute mälestamiseks ja austamiseks ning kannavad rahvuslikku ja ajaloolist mälu. Tuntumateks sõjaväekalmistuteks meie naaberriikides on Powązki sõjaväekalmistu Poolas, Antakalnio kalmistu (Antakalnise kapinēs) Leedus ja Vennashaudade kalmistu (Brāļu kapi) Lätis. Need kalmistud on kujunenud väärikateks pühadeks paikadeks, kus korraldatakse riiklikke mälestusüritusi.

Eestis kujundati enne 1940. aastat selliseks keskseks kalmistuks Tallinna Kaitseväe kalmistu. Siia maeti Vabadussõjas langenud Eesti sõjamehed. Nõukogude okupatsiooni ajal tehti Tallinna Kaitseväe kalmistu eestiaegsed hauad barbaarselt maatas ja meie vabaduse eest langenud kangelaste peale maeti Nõukogude sõjaväelased ja nende pereliikmed.

Mõni aasta peale Eesti iseseisvuse taastamist otsustas valitsus alustada tegevusi kalmistu taastamiseks 1940. aasta seisule võimalikult lähedases olukorras. Tänapäevaks on taastatud Vabadussõja juhtide mälestussammas ja memoriaal, kalmistu kabel, Vabadusristi kavaleride mälestussammas, väravaehitus, mälestusehis, keiserliku Saksamaa sõdurite mälestusmärk, Briti mereväelaste mälestusmärgid ja Eesti Vabariigi lendurite matmisala. Konserveeritud on Männiku plahvatusohvrite mälestussammas, taastatud nende hauatähised ning rajatud juurdepääsutee Vabadussõjas langenute monumendi juurde.

Neid töid on tehtud paraku teosammul. 2007. aastal teisaldati Tallinna Kaitseväe kalmistule varem Tõnismäel olnud Nõukogude sõduri monument, nn pronksõdur.

Samal ajal on kalmistul tegutsetud ka Venemaa Föderatsiooni Tallinna saatkonna initsiatiivil ja rahastusel. Nõukogude armee sõjameeste haudadel olevate hauatähiste restaureerimise ja konserveerimise sildi all hakati neid peale Nõukogude sõduri monumendi Tallinna Kaitseväe kalmistule teisaldamist uute vastu vahetama, seejuures ilma kooskõlastuseta Tallinna Linnaplaneerimise Ameti Muinsuskaitse osakonna ega Tallinna Kaitseväe kalmistu taastamisprojekti autoritega. Nii on näiteks Vabadussõjas langenud ülemleitnandi hauakivi kõrvale paigaldatud 1941. aastal langenud politruki kenotaaf. Viimastel aastatel on I maailmasõjas langenud Saksa sõdurite matmisalale ilmunud hoopis peale sõda hukkunud Nõukogude sõjaväelaste hauatähised või kenotaafid.

Kalmistu B-3 kvartalis on iga Eesti sõduri kalmule paigutatud Nõukogude sõjaväelase hauatähis või kenotaaf. Mõned Eesti sõdurite kalmudele asetatud graniidist mälestuskivid on väga suured. Paljudelt kenotaafidelt selgub, et mälestatakse Nõukogude sõjaväelasi, kelle surma-aastateks on ajavahemik 1945-1953, st suure tõenäosusega on tegemist hukkunutega võitluses Eesti metsavendade vastu.

Tallinna Kaitseväe kalmistu kõige suuremaks vaatamisväärsuseks ja rituaalide läbiviimise paigaks on aga kujunenud Nõukogude sõduri monument. Kogunemiste käigus tallatakse Eesti sõdurite haudadel. Iseloomulik on veel asjaolu, et kui videokaameratega valvatud Nõukogude sõduri monumendi kallal vandaalitati, siis taastati see kiiremas korras, ent Vabadussõjas langenute hauatähiste taastamine peale vandaalitamist on võtnud hoopis rohkem aega. Venemaa rahastuse toetusel hoolitsetakse Nõukogude sõduri monumenti ümbritseval alal silmanähtavalt paremini heakorra ja soliidse väljanägemise eest kui Eesti Vabariigi Kaitseministeerium hoolitseb Eesti sõjaväelaste kalmude eest. Näiteks kindral Johannes Kerdi hauaplats oli eelmise aasta kevadel täiesti rohtu kasvanud.

Ilmselgelt on tegemist meie riiklusele alandava kaootilise olukorraga ning näib, et puudub üldine, kontseptuaalne plaan, kuidas peaks kalmistut edasi arendama. Ent korduvad Eesti Eruohvitseride Kogu ja Tallinna Kaitseväe kalmistu taastamisprojekti autorite pöördumised Kaitseministeeriumi poole ei ole olukorda paremaks muutnud.

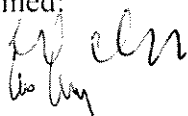
Sellela scoses on meil Teile järgmised küsimused:

1. Kas Nõukogude sõduri monument kavatsetakse jätta Tallinna Kaitseväe kalmistule? Kui jah, siis kuidas on okupandi mälestusmärgi eksponeerimine kooskõlas lugupidamisega Eesti riikluse vastu? Kui ei kavatseta jätta, siis millal eemaldatakse?
2. Miks on Tallinna Kaitseväe kalmistu taastamine veninud üle 30 aasta?
3. Miks ei ole Tallinna Kaitseväe kalmistul piiratud Venemaa Föderatsiooni saatkonna algatusel ja rahastusel toimunud/toimuvat omavoli, mis alandab meie riiklust?
4. Kas on tõsi, et Kaitseministeeriumil puudub plaan, kuidas kalmistut edasi arendada?
5. Mida ja millal kavatses kaitseminister ette võtta olukorra lahendamiseks?

Esitavad Riigikogu liikmed:

Jaak Valge

Leo Kunnas

Allkirjastatud digitaalselt